

Міжнародний гуманітарний університет
Кафедра готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

М Е Т О Д И Ч Н І В К А З І В К И

до виконання практичних робіт

з курсу

«Фінанси підприємства»

для студентів, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові
технології» освітньої програми «Ресторанні технології»

СВО «Бакалавр» денної та заочної форм навчання

Одеса-2024

МГУ

УДК: 658.1 (075)

Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Фінанси підприємства» для студентів, які навчаються за спеціальністю 181 «Харчові технології» освітньої програми «Ресторанні технології» СВО «Бакалавр» денної та заочної форм навчання / О. Б. Каламан. Одеса: МГУ, 2024. 30 с.

Укладач:

О. Б. Каламан, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри

Рецензент:

І. О. Кузнецова, доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри менеджменту, Одеський національний економічний університет

Рекомендовано до друку рішенням Вченої Ради

Міжнародного гуманітарного університету

(протокол № 1 від 31.08.2024)

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

«Фінансовий менеджмент» являє собою один із перспективних напрямів в економічній науці, що органічно поєднує теоретичні розробки в галузі фінансів, управління, обліку, аналізу з практичними, сконструйованими в його рамках. Тому здобувачі можуть працювати у сфері управління грошовими потоками на підприємствах індустрії гостинності усіх форм власності. Мета курсу полягає у вивченні методології управління фінансами підприємства, методів прийняття фінансових та інвестиційних рішень. У курсі розглядаються сучасні технології управління фінансами, а також логіка використання моделей, що описують процес ціноутворення на фінансові активи, для ухвалення рішень з управління фінансами корпорації та оцінки вартості бізнесу. Отримані знання дають можливість випускникам самостійно розробляти програми управління фінансами підприємства стратегічного і тактичного рівнів, визначати схеми фінансування та контролю фінансово-господарської діяльності підприємства.

Фінансовий менеджмент – це система принципів, засобів та форма організації грошових відносин підприємства, спрямована на управління його фінансово-господарською діяльністю, в яку входять: розробка та реалізація фінансової політики підприємства; інформаційне забезпечення (складання та аналіз фінансової звітності підприємства); оцінка інвестиційних проектів і формування “портфеля” інвестицій; поточне фінансове планування та контроль.

ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ

СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Фінансовий менеджмент» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми технічного і технологічного характеру, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у виробничих умовах підприємств

харчової промисловості та ресторанного господарства та у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ та методів харчових технологій.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 3. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК 6. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 9. Навички здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 6. Здатність укладати ділову документацію та проводити технологічні та економічні розрахунки.

СК 13. Здатність підвищувати ефективність виробництва, впроваджувати сучасні системи менеджменту.

Навчальна дисципліна «Фінансовий менеджмент» забезпечує досягнення програмних результатів навчання (РН), передбачених освітньою програмою:

ПРН 15. Впроваджувати сучасні системи менеджменту підприємства.

ПРН 19. Підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи.

ПРН 23. Мати навички з організації роботи окремих виробничих підрозділів підприємства та координування їх діяльності.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. Видів управлінських рішень і методи їх прийняття.
2. Призначення, структури та змісту основних фінансових звітів організації.
3. Основних показників фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, ділової та ринкової активності, ефективності та

рентабельності діяльності.

4. Фундаментальних концепцій фінансового менеджменту.
5. Принципів, способів та методів оцінки активів, інвестиційних проектів та організацій.
6. Основних теорії корпоративних фінансів.
7. Моделей оцінки капітальних (фінансових) активів.
8. Джерел фінансування, інститутів та інструментів фінансового ринку.

Вміння:

9. Ставити цілі та формулювати завдання, пов'язані з реалізацією професійних функцій.
10. Аналізувати фінансову звітність та складати фінансовий прогноз розвитку організації.
11. Оцінювати ризики, прибутковість та ефективність прийнятих фінансових та інвестиційних рішень.
12. Уміти оцінювати прийняті фінансові рішення з погляду їхнього впливу на створення цінності (вартості) компанії.
13. Обґрунтовувати рішення у сфері управління оборотним капіталом і вибору джерел фінансування.
14. Проводити оцінку фінансових інструментів.
15. Застосовувати моделі управління запасами, планувати потребу організації в запасах.

Навички:

16. Методів аналізу фінансової звітності та фінансового прогнозування.
17. Методів інвестиційного аналізу та аналізу фінансових ринків.
18. Розуміння технології підвищення капіталізації компанії, зростання вартості бізнесу та генерування динамічного грошового потоку; а також принципи формування та організації основних джерел фінансової та управлінської інформації, основні прийоми та методи створення бази даних

для операційного аналізу на різних стадіях життєвого циклу бізнесу.

19. Володіння теоретичними знаннями про базові концепції фінансового менеджменту, фінансовий механізм управління підприємством і фінансові моделі фірми. При цьому необхідно обов'язково фіксувати увагу на взаємозв'язках між складовими фінансового управління та реальними економічними процесами, які вони відображають.

20. Орієнтування у фінансовому, податковому та управлінському обліку, інфраструктурі фінансових ринків і технологіях роботи на них, знати сучасні методи фінансової діагностики, одержання узагальнених характеристик, агрегування інформації та її оброблення за допомогою засобів організаційної та обчислювальної техніки; сучасні методи пошуку, збирання, систематизації та використання інформації, практично використовувати засоби.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ 1 (5 ГОД.)

СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ ОРГАНІЗАЦІЙ (ПІДПРИЄМСТВ)

План:

1. Функції фінансів.
2. Принципи організації фінансів.
3. Фінансові ресурси підприємства.
4. Грошові фонди та резерви організації (підприємства).

Теми для доповідей студентів

1. Особливості організації фінансів підприємств різних організаційноправових форм.
2. Сучасний стан фінансів підприємств в Україні.
3. Особливості фінансів підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.
4. Приватизація підприємств: фінансовий аспект.
5. Напрями поліпшення механізму реалізації фінансових відносин суб'єктів господарювання в сучасних умовах.
6. Фінансовий механізм підприємства: сутність та принципи організації.

Практичне завдання:

Самостійно виберіть об'єкт дослідження - підприємство. Складіть для даного підприємства схему формування і використання фінансових ресурсів. Вкажіть фонди грошових коштів, які необхідно створити на підприємстві. Опишіть порядок формування і використання коштів даних фондів. Зробіть належні висновки.

Задачі до практичного заняття

Задача 1. Підприємство на звітну дату мало такі дані за балансом. Визначити обсяг фінансових ресурсів підприємства. Розв'язок оформити у вигляді таблиці.

Задача 2. Визначити зареєстрований (статутний), власний капітал і зобов'язання підприємства на початок і кінець року, якщо протягом року були додатково емітовані акції на суму 1,5 млн. грн., облігації (1 млн. грн.),

конвертовані в акції, отримано прибуток у розмірі 0,7 млн. грн. (залишився нерозподіленим). На початок року пасиви АТ становили, млн. грн.: зареєстрований (статутний) капітал — 5; резервний капітал — 0,1; конвертовані облігації — 1; кредит банку — 0,9.

Задача 3. При створенні АТ було зареєстровано статутний капітал у розмірі 1 млн. грн. У процесі емісії половину акцій було розміщено на ринку за ціною, що в 1,5 рази перевищувала їх номінальну вартість. Половину акцій було розміщено серед засновників за номінальною вартістю, причому в оплату акцій надійшло тільки 70 % коштів. Визначити складові власного капіталу АТ.

Задача 4. На початок року власний капітал АТ становив 800 тис. грн. (зареєстрований статутний капітал — 1000 тис. грн., неоплачений капітал — 200 тис. грн.). Протягом року товариство отримало прибуток у розмірі 200 тис. грн. 25 % прибутку було сплачено акціонерам у вигляді дивідендів, 25% — спрямовано на формування резервного капіталу, 50% — залишилось нерозподіленими. 10 Крім того, акціонери повністю погасили заборгованість за оплатою акцій. Визначити складові власного капіталу на початок та кінець року.

Задача 5. Протягом року АТ отримало прибуток у розмірі 200 тис. грн. 25% прибутку оплачено акціонерам у вигляді дивідендів, а 75% залишились нерозподіленими. На скільки зменшився протягом року статутний і власний капітал?

Ситуації для обговорення

1. Дайте визначення і назвіть ознаки, які властиві фінансам підприємств.
2. Дайте характеристику функцій фінансів підприємств.
3. Які принципи організації фінансів підприємств Ви знаєте?
4. В чому полягає зміст і мета фінансової роботи на підприємстві?
5. У підприємства є акціонери, постачальники, дебітори, кредитори. Кому з них буде вигідна інфляція?
6. Чи вірним буде таке висловлювання: "Фінанси підприємства – це його грошові кошти". Обґрунтуйте свою відповідь.

7. Чи вірним буде таке висловлювання: "Підприємство одночасно може мати хороший фінансовий стан і фінансові труднощі". Обґрунтуйте відповідь.

8. Яким чином підприємства різних організаційно правових форм можуть зменшити або збільшити розмір статутного капіталу?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ 2 (5 ГОД.)

ВИТРАТИ І ДОХОДИ ОРГАНІЗАЦІЇ (ПІДПРИЄМСТВА)

План:

1. Класифікація доходів і витрат організації.
2. Планування витрат.
3. Планування собівартості та виручки від реалізації продукції.

Теми для доповідей студентів

1. Проблеми і перспективи здійснення безготівкових розрахунків.
2. Порядок закриття і переоформлення рахунків підприємства в банку.
3. Переваги і недоліки різних форм безготівкових розрахунків.
4. Стан і перспективи розвитку вексельного обігу на підприємствах України.
5. Операції підприємства з векселями.
6. Вплив розрахунково-платіжної дисципліни на фінансову діяльність підприємства.
7. Організація розрахунків за експортно-імпортними операціями господарюючих суб'єктів України.

Задачі до практичного заняття

Задача 1. Вексель на суму 150 тис. грн. з терміном погашення 20.11. поданий підприємством в банк для оплати 25.09. поточного року. Банк врахував вексель по обліковій ставці 24% річних. Визначте суму, виплачену власнику векселя та суму дисконту.

Задача 2. Власник фірми звернувся в фінансову компанію за кредитом на 1 рік. Кредит 20 тис. грн. надано під облікову ставку 22%. Нарахування дисконту щоквартальне. Яку суму проставить власник фірми у векселі?

Задача 3. Номінальна вартість векселя - 15 тис. грн. Банк, купуючи його, виплачує підприємству 14780 грн. за 4 місяці до терміну платежу за векселем. Розрахувати обліковий процент за вексельним кредитом.

Задача 4. Вексель на суму 20 тис. грн. і терміном погашення 2 роки було обліковано в банку по ставці 20% річних. Скільки отримає власник векселя і який буде дисконт банку по простій і складній обліковій ставці? Прорахувати ці показники при умові, що дисконтування помісячне.

Задача 5. Який термін погашення необхідно проставити у векселі номіналом 10 тис. грн., якщо його власник отримав 8 тис. грн.? Величина облікової ставки 16%. Дисконтування щоквартальне. $K = 360$ днів.

Задача 6. Підприємство має намір об'єднати три векселі номінальною вартістю 5 тис. грн., 12 тис. грн., 20 тис. грн. з терміном погашення відповідно: 55 днів, 90 днів, 125 днів в один за терміном погашення 100 днів. Консолідація здійснюється по простій ставці 27% річних. Визначити вартість об'єданого векселя.

Задача 7. Два векселі номінальною вартістю 3 тис. грн., 6 тис. грн. з термінами погашення 130 днів і 140 днів підприємство хоче об'єднати в один з терміном погашення 170 днів. Консолідація проходить по простій відсотковій ставці 17% річних. Визначте вартість об'єданого векселя.

Задача 8. В касу підприємства в вересні місяці поточного року надійшла виручка від реалізації продукції, робіт, послуг в сумі 13517,5 тис. грн.; з банк по чеку підприємство отримало 2252 тис. грн. З каси підприємства було видано кошти на заробітну плату – 5783,1 тис. грн.; відрядження працівників – 3,6 тис. грн. Необхідно визначити залишок грошей в касі підприємства. Які записи необхідно зробити в касовій книзі підприємства?

Задача 9. На поточному рахунку ВАТ «Хімволокно» 4 березня поточного року нараховувалось 115787,5 тис. грн. Якою буде сума на кінець операційного дня на рахунку підприємства та на основі яких документів будуть здійснені розрахунки, якщо відомо, що ВАТ «Хімволокно» прийняло 4 березня сировину і матеріали на суму 34425 тис. грн., відвантажило готову

продукцію на суму 45657 тис. грн., надало комерційний кредит в сумі 11 264,6 тис. грн. Підприємства-постачальники і підприємства-споживачі обслуговуються однією установою банку.

Задача 10. Підприємство має на поточному рахунку 17 264 грн. До банку в якому відкриті рахунки підприємства 19 серпня надійшла платіжна вимога від податкової інспекції про стягнення з підприємства податків на суму 3114 грн. та платіжна вимога-доручення від постачальника про перерахування коштів за відвантажену йому продукцію на суму 15286 грн. Яким чином банк задовольнить вимоги за отриманими документами?

Задача 11. Підприємство станом на 1.05 на поточному рахунку мало кошти в сумі 5600 грн. протягом дня на рахунок було зараховано ще платежів на суму 19400 грн. Крім того до банку були подані платіжні доручення на списання з рахунку підприємства сум податку на прибуток у розмірі 4370 грн., оплати рахунку-фактури за поставку запасних частин у сумі 7840 грн., оплати рахунку за пакувальні матеріали в сумі 3140 грн. Також банк отримав вимоги-доручення до підприємства від організації «Облтеплокомуненерго» на суму 13200 грн. В якому порядку працівник банку візьме ці розрахункові документи до сплати? Чи вистачить коштів на поточному рахунку для проведення всіх операцій? Якщо ні, то які можливі дії підприємства?

Ситуації для обговорення

1. Охарактеризуйте нормативно-правове забезпечення системи розрахунків в Україні.
2. Що включається в поняття «грошовий оборот підприємства»?
3. Який порядок відкриття банківських рахунків підприємства?
4. Охарактеризуйте основні види банківських рахунків, які можуть мати підприємства.
5. В яких випадках закриваються поточні банківські рахунки?
6. За якими ознаками можна класифікувати безготівкові розрахунки на підприємстві?
7. Назвіть основні види платіжних документів, які використовують на

підприємствах при здійсненні безготівкових розрахунків.

8. У чому полягають особливості розрахунків за платіжними дорученнями?

9. Які особливості розрахунків чеками?

10. Які переваги і недоліки має акредитивна форма розрахунків для покупця і продавця?

11. Яким чином відбуваються розрахунки за платіжними вимогами дорученнями?

12. В яких випадках застосовують беззаперечне стягнення коштів та безакцептні платежі?

13. Які функції виконує вексель?

14. В яких випадках використовується доміцильований вексель?

15. В чому полягають переваги і недоліки вексельної форми розрахунків?

16. Які обов'язкові реквізити повинен мати вексель?

17. В чому полягає сутність консолідації векселів?

18. Охарактеризуйте сферу застосування готівкових розрахунків.

19. Як відбувається оформлення касових операцій на підприємстві?

20. Який порядок здавання готівкової виручки до каси банку?

21. З якою метою встановлюється ліміт каси підприємства? Яким чином розраховується його величина?

22. Яка гранична сума готівкового розрахунку підприємства з іншими суб'єктами господарювання протягом одного операційного дня?

23. Яку готівку можуть зберігати підприємства в касі понад встановлений ліміт?

24. Які наслідки не встановлення ліміту залишку готівки в касі для підприємства?

25. За якими напрямками і з якою метою здійснюється контроль за дотриманням касової дисципліни?

26. Які штрафні санкції застосовуються до підприємств-порушників норм регулювання обігу готівки.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ 3 (5 ГОД.)

ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

План:

1. Економічний зміст, види прибутку, планування прибутку.
2. Розподіл і використання прибутку підприємства.
3. Показники рентабельності.
4. Взаємозв'язок виручки, витрат і прибутку від реалізації продукції (аналіз беззбитковості).

Теми для доповідей студентів

1. Доходи підприємства: види, особливості формування та відображення у фінансовій звітності.
2. Собівартість продукції - порядок визначення та фактори, що її визначають.
3. Управління витратами в системі внутрішньофірмового управління.
4. Специфіка формування і розподілу прибутку суб'єктів господарювання в окремих сферах діяльності.
5. Прибутковість підприємств в Україні – сучасний стан та перспективи підвищення.
6. Зовнішні і внутрішні фактори, що впливають на формування прибутку підприємства.
7. Напрями збільшення чистого прибутку підприємства.
8. Шляхи зменшення собівартості реалізованої продукції.
9. Резерви зростання рентабельності підприємства.
10. Напрями ефективного використання чистого прибутку як джерела зростання власних фінансових ресурсів підприємства.
11. Дивідендна політика підприємств, основні показники її ефективності.
12. Методи і форми виплати дивідендів.

Задачі до практичного заняття

Задача 1. Визначити валовий прибуток, фінансовий результат до оподаткування, чистий прибуток і показники рентабельності. Розподілити

чистий прибуток підприємства по фондам грошових коштів використовуючи наступні дані:

- виручка від реалізації продукції (з ПДВ) -1860 тис. грн.;
- собівартість реалізованої продукції - 1100 тис. грн.;
- витрати на збут - 16 тис. грн.;
- інші операційні доходи - 85 тис. грн.;
- інші витрати – 6,9 тис. грн.;
- дохід від участі в капіталі – 7,8 тис. грн.;
- відрахування від чистого прибутку на виплату засновникам - 25 %;
- в резервний фонд -15 %;
- інші виплати - 60 %, з них інвестиційний фонд – 32%, фонд матеріального заохочення персоналу – 16%, фонд соціального розвитку колективу – 12%.

Задача 2. Визначити прибуток підприємства та показники рентабельності, за такими даними:

- вартість товарної продукції у звітному періоді - 1200 тис. грн.;
- залишки товарної продукції на початок звітного періоду - 150 тис. грн.;
- залишки товарної продукції на кінець звітного періоду - 85 тис. грн.;
- собівартість реалізованої продукції - 940 тис. грн.;
- ліквідаційна вартість фізично і морально зношеного обладнання - 45 тис. грн.;
- залишкова вартість обладнання - 30 тис. грн.;
- надходження боргів, списаних раніше як безнадійні - 18 тис. грн.;
- середньорічна вартість основних і оборотних засобів - 850 тис. грн.

Задача 3. За звітний період підприємство отримало такі показники господарської діяльності, тис. грн.:

- матеріальні витрати – 249;
- витрати на оплату праці – 72;
- амортизація основного капіталу – 312;
- інші поточні витрати на виробництво і реалізацію продукції – 624;

- виручка від реалізації продукції – 7200;
- фіксовані активи – 3835;
- поточні активи – 4810;
- власний капітал – 5187;
- сума відсотків за користування кредитом – 298.

У наступному році на підприємстві плануються наступні зміни: матеріальні витрати зростуть на 8%, виручка на 10%, інші поточні витрати зменшаться на 5%. На основі наведених даних визначити величину і ступінь зміни чистого прибутку і рентабельності підприємства.

Задача 4. Виручка від реалізації продукції з ПДВ підприємства складає 38674,100 тис. грн.. Собівартість реалізованої продукції 29338,300 тис. грн.. Інші операційні доходи 4707,500 тис. грн.. Адміністративні витрати 1329,5 тис. грн.. Витрати на збут 145,300 тис. грн.. Інші операційні витрати 5040,200 тис. грн.. Інші фінансові доходи 4,2 тис. грн. Фінансові витрати 217,5 тис. грн.. Розрахувати показники прибутку і рентабельності підприємства, зробити належні висновки.

Задача 5. Підприємство у наступному році планує отримати показники:

- 1) обсяг випуску товару А – 2 тис. шт.; ціна виробника – 500 грн.; собівартість – 380 грн.;
- 2) обсяг випуску товару Б – 1 тис. шт.; ціна виробника – 1400 грн.; собівартість – 920 грн.;
- 3) обсяг випуску товару С – 500 шт.; ціна виробника – 4400 грн.; собівартість – 3200 грн. Використовуючи метод прямого розрахунку, визначити у плановому році:

- суму валового прибутку підприємства;
- рентабельність окремих видів продукції підприємства;
- рентабельність продукції підприємства;
- рентабельність продажу продукції.

Ситуації для обговорення

1. Розкрийте економічну сутність прибутку підприємства та його види.

2. У чому відмінність прибутку, розрахованого за податковим та бухгалтерським обліками?

3. Назвіть зовнішні фактори, що впливають на розмір прибутку підприємства.

4. Як визначається прибуток підприємства від операційної діяльності?

5. Як формується прибуток підприємства від фінансових операцій?

6. Розкрийте сутність та порядок обчислення чистого прибутку підприємства.

7. Які фактори впливають на фінансовий результат підприємства?

8. Який існує порядок фінансування витрат підприємства на сплату процентів за кредит і як вони впливають на оподаткування прибутку?

9. Що входить до складу операційних доходів і операційних витрат підприємства?

10. Розкрийте структуру витрат підприємства. Поясніть зміст основних груп витрат підприємства.

11. Назвіть складові виробничої собівартості.

12. Назвіть методи розрахунку прибутку від реалізації продукції.

13. Дайте характеристику показникам рентабельності.

14. Як визначається рентабельність окремих видів продукції?

15. Які основні напрямки використання чистого прибутку підприємства?

16. Де відображається і на які цілі може бути використаний нерозподілений прибуток підприємства?

17. Яким чином можна збільшити прибуток і показники рентабельності на підприємстві?

18. Які заходи необхідно вжити на підприємстві у випадку збитковості його діяльності?

19.3 якою метою визначається точка беззбитковості ? Який існує взаємозв'язок точки беззбитковості з фінансовими результатами діяльності підприємства?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ 4 (5 ГОД.)

ОСНОВНИЙ ТА ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА

План:

1. Економічний зміст оборотних коштів підприємства та джерела їх фінансування.
2. Виробничий і фінансовий цикл.
3. Економічний зміст і джерела фінансування основного капіталу.
4. Амортизація та її роль у відтворювальному процесі.

Задачі до практичного заняття

Задача 1. Протягом року підприємством були здійснені такі операції:

- придбано основні засоби на суму 200 тис. грн.;
- відвантажено підприємству-партнеру товарно-матеріальні запаси на суму 50 тис. грн.;
- отримано банківський кредит на суму 60 тис. грн.;
- придбано програмне забезпечення на суму 5 тис. грн.;
- емітовано облігацій на суму 80 тис. грн.;
- внесено до статутного капіталу іншого підприємства 30 тис. грн.;
- засновниками повністю погашено заборгованість за внесками до статутного капіталу;
- надійшла часткова оплата за відвантажену продукцію в розмірі 25 тис. грн.;
- реалізовано основні засоби за 12 тис. грн., балансова вартість яких становила 10 тис. грн.;

Визначити до яких видів діяльності (фінансової, операційної, інвестиційної) належать зазначені операції.

Задача 2. Визначити грошові надходження за видами діяльності підприємства за звітний період на основі наведених даних:

- 1) виручка від реалізації продукції в сумі 620 тис. грн., у тому числі ПДВ і акцизний податок - 75 тис. грн.;
- 2) підприємство отримало короткостроковий кредит у сумі 50 тис. грн. і

довгостроковий кредит у сумі 150 тис. грн.;

3) отримано кошти з державного бюджету для виконання державного замовлення на суму 50 тис. грн.;

4) отримано дивідендів у сумі 9 тис. грн.

Задача 3. На основі наведених даних визначити доходи від операційної діяльності: надійшло страхове відшкодування за збитки від стихійного лиха – 2000 грн.; реалізовано продукції з відстрочкою платежу 3 дні - 3500 грн.; надано послуг - 2500 грн.; отримано дохід від реалізації основних засобів – 3400 грн.; надійшло відшкодування від технічних аварій - 1500 грн.; здійснено для замовників ремонтні роботи загальною вартістю 5650 грн.

Задача 4. На основі наведених даних визначити доходи від операційної діяльності та від фінансових операцій: дохід від інвестицій в асоційовані підприємства - 10000 грн.; дохід від реалізації іноземної валюти - 3500 грн.; одержані штрафи, пені, неустойки - 2500 грн.; дохід від спільної діяльності - 5000 грн.; отримані відсотки за облігаціями - 6500 грн.; виручка від реалізації продукції - 2000 грн.; дохід від реалізації оборотних активів - 1400 грн. 27

Задача 5. На основі наведених даних визначити доходи від основної операційної діяльності та іншої операційної діяльності:

- надійшло страхове відшкодування за збитки від стихійного лиха – 2000 грн.;

- реалізовано продукції на суму 8500 грн.;

- надано послуг - 3500 грн.;

- отримано дохід від реалізації нематеріальних активів - 3400 грн.;

- надійшло відшкодування від технічної аварії - 500 грн.;

- дохід від реалізації виробничих запасів - 1300 грн.;

- одержана субсидія - 2000 грн.;

- дохід від реалізації іноземної валюти - 150 грн.

Задача 6. На основі наведених даних визначити доходи від іншої операційної діяльності та від фінансових операцій:

- виручка від реалізації продукції - 8000 грн.;

- дохід від інвестицій в дочірні підприємства - 3000 грн.;
- дохід від реалізації іноземної валюти - 200 грн.;
- одержані штрафи за порушення господарських договорів - 550 грн.;
- дохід від спільної діяльності - 600 грн.;
- дохід від списання кредиторської заборгованості після закінчення строку позовної давності - 800 грн.;
- отримані відсотки за облігаціями - 650 грн.;
- надійшов борг, списаний раніше як безнадійний - 460 грн.;
- дохід від реалізації необоротних активів - 1400 грн.

Задача 7. Визначити ціну виробника та відпускну ціну продукції підприємства за такими даними:

- собівартість продукції - 65 грн.;
- прибуток з одиниці продукції - 12 грн.;
- акцизний податок з одиниці продукції - 2 грн.

Підприємство є платником ПДВ.

Задача 8. Роздрібна ціна товару складає 440 грн., торговельна надбавка становить 13%, рівень рентабельності товару - 17 %. Необхідно визначити всі елементи роздрібною ціни. Товар не є підакцизним, пільг з ПДВ не має

Задача 9. Розрахувати ціну виробника, відпускну ціну підакцизного товару, а також суму виручки від реалізації виготовленої продукції, якщо:

1. На виготовлення одиниці товару підприємство витрачає:
 - 1) 1100 грн. - витрати на оплату праці робітників (з урахуванням Єдиного соціального внеску), зайнятих у виробництві продукції;
 - 2) 20 грн. - амортизаційні відрахування;
 - 3) 4500 грн. - вартість сировини і основних матеріалів.
2. Рентабельність товару - 25% від собівартості;
3. Обсяг виготовлених товарів - 25000 шт.;
4. Сума акцизного податку - 2,0 грн. за шт.;

Підприємство є платником акцизного податку і ПДВ.

Задача 10. На основі наведених даних розрахувати виручку від реалізації

товарів та прибуток від реалізації. Обсяг виробництва товарів А та Б, відповідно, - 1000 шт. та 900 шт.; залишок товарів на початок періоду - 100 шт. та 120 шт., а на кінець - 150 шт. та 60 шт.; витрати на оплату праці за звітний рік, відповідно, - 1000 грн. та 1200 грн., а вартість використаної сировини - 12 000 грн. та 8000 грн.; ціна товару А - 30,0 грн./шт., а товару Б - 25,0 грн./шт.(з ПДВ).

Задача 11. Підприємство у поточному році планує розширити асортимент випуску своєї продукції за допомогою виробництва нового товару. Про новий товар відомо:

- собівартість одиниці товару - 10 грн.;
- рентабельність товару - 20 %;
- акцизний податок - 3 грн. з одиниці товару;
- торгова націнка - 25 %.

У поточному році планується виробити 800 одиниць продукції. Витрати на реалізацію нової продукції через роздрібну мережу передбачаються в розмірі 2000 грн. Визначити, як доцільно реалізувати новий товар: через мережу роздрібних магазинів чи оптом.

Ситуації для обговорення

1. Дайте характеристику грошових надходжень та поясніть їхню необхідність для підприємств.
2. За якими ознаками класифікуються грошові потоки підприємства?
3. Що таке доходи підприємства і як їх класифікують?
4. Назвіть методи визначення доходу (виручки) підприємства.
5. Пояснити, як впливають на обсяг грошових надходжень підприємства умови розрахунків?
6. За рахунок яких видів діяльності можуть формуватись грошові кошти підприємства?
7. Охарактеризуйте джерела надходження та напрями відтоку грошових коштів від інвестиційної діяльності підприємства.
8. Як формуються грошові потоки від фінансової діяльності?

9. Які притоки і відтоки грошових засобів здійснюються від операційної діяльності підприємств?
10. Навіщо підприємству щоденна оперативна інформація про хід реалізації товарної продукції?
11. Що таке виручка від реалізації продукції та які фактори впливають на її розмір?
12. Охарактеризуйте методи планування виручки від реалізації продукції.
13. Чому вважається, що показник Cash-flow відображає більшу ефективність операційної діяльності, ніж чистий прибуток?
14. Охарактеризуйте дохід підприємства від фінансово-інвестиційної діяльності.
15. Дайте характеристику цін, які встановлюють на підприємстві.
16. Як ціна реалізації впливає на обсяг грошових надходжень. У чому відмінність вільної відпускної ціни від ціни виробника?
17. Розкрийте порядок установлення відпускної та роздрібної цін на продукцію.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ 5 (5 ГОД.) ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ В КОМЕРЦІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

План:

1. Зміст і цілі фінансового планування.
2. Види фінансового планування.
3. Методи фінансового планування.
4. Система фінансових планів (бюджетів).

Теми для доповідей студентів

1. Сутність стратегічного і поточного фінансового планування.
2. Особливості складання фінансового плану приватних і державних підприємств.

3. Види бюджетів підприємства. Підходи до складання бюджетів.
4. Платіжний календар підприємства, методика його складання.
5. Переваги і недоліки існуючої нормативно-методичної бази фінансового планування.
6. Зарубіжний досвід фінансового планування

Задачі до практичного заняття

Задача 1. На основі балансу скласти прогнозний баланс підприємства, розрахувати потребу в зовнішньому фінансуванні і розробити план залучення кредитних ресурсів (у разі необхідності). Фактична виручка від реалізації підприємства складає 300 000 грн. Планується збільшення виручки на 20%. Для забезпечення запланованого обсягу реалізації необхідні додаткові інвестиції в основні засоби. Планується, що вартість основних засобів повинна зрости на 10%. Чиста рентабельність продажів складає 5%, норма розподілення чистого прибутку на дивіденди - 50%.

Задача 2. На основі балансу скласти прогнозний баланс підприємства. Чиста виручка від реалізації підприємства в звітному році складає 227100 грн. Планується збільшення виручки на 20% і зменшення збитків на 8 тис. грн. При цьому врахувати, що підприємство з метою стимулювання продажу погашення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги планує продовжити на 5 днів. Основні засоби підприємство використовує на 90%, а тому їх ріст в прогнозованому році не передбачається. Визначити додатково необхідні фонди і розподілити їх між балансуючими статтями.

Задача 3. У поточному році підприємство планує збільшити обсяг реалізації продукції у 1,6 рази. За рахунок прибутку планується збільшення суми власного капіталу на 30 тис. грн. Як відіб'ється на ліквідності підприємства зростання обсягу реалізації за такими умовами:

- додаткові інвестиції в основні засоби не заплановані;
- умови постачання сировиною і матеріалами, а також порядок розрахунків з постачальниками не змінилися;

- умови реалізації продукції і розрахунків з покупцями залишилися незмінними.

Задача 5. На основі балансу скласти прогнозний баланс підприємства. Планується збільшення виручки на 16% і зменшення збитків на 5 тис. грн. Підприємством планується в середині року продати обладнання на 30 тис. грн. У підприємства є основні засоби 1 і 3 групи. Їх відношення складає 1:2. Визначити додатково необхідні фонди і розподілити їх між статтями.

Ситуації для обговорення

1. У чому суть і завдання фінансового планування на підприємстві?
2. Які види фінансових планів складають на підприємстві?
3. Що є метою стратегічного, поточного та оперативного фінансового планування?
4. У чому полягає відмінність між поточним і оперативним фінансовим плануванням?
5. В якій послідовності розробляються операційні бюджети підприємства?
6. Які види бюджетів входять до складу фінансових бюджетів?
7. Які етапи розробки фінансової стратегії підприємства Ви знаєте?
8. Який процес є первинним - фінансове прогнозування чи фінансове планування і чому?
9. Які бюджети входять до групи операційних бюджетів?
10. Що відображає кошторис доходів і витрат та кошторис капітальних витрат?
11. Що таке платіжний календар та основне його призначення?
12. Як здійснюється контроль виконання бюджету?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДО ТЕМИ 6 (5 ГОД.)

ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЛАН:

План:

1. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості організації.

2. Аналіз кредитоспроможності та ліквідності балансу організації.
3. Оцінка потенційного банкрутства організації.

Теми для доповідей студентів

1. Оперативна і поточна фінансова робота на підприємстві.
2. Методи аналізу фінансового стану підприємства.
3. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.
4. Національні і міжнародні стандарти оцінки фінансового стану підприємства.

Практичне завдання:

На основі фінансової звітності підприємства провести оцінку його фінансового стану за останні 2-3 звітні періоди. Оцінка фінансового стану включає проведення вертикального і горизонтального аналізу балансу, оцінку платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності і ділової активності підприємства. За результатами аналізу зробити обґрунтовані висновки і розробити заходи щодо покращення фінансового стану підприємства. Фінансову звітність підприємства ("Баланс" і "Звіт про фінансові результати") необхідну для проведення аналізу, студенти знаходять самостійно або беруть у викладача.

Задачі до практичного заняття

Задача 1. Керівництво підприємства занепокоєне зниженням прибутковості підприємства і отриманням збитку у звітному періоді. Необхідно обґрунтувати значущість розв'язання даної задачі для підприємства. Провести аналіз прибутку та рентабельності підприємства. Визначити можливі фактори, які вплинули на його зміну. Зробити належні висновки і розробити пропозиції спрямовані на збільшення прибутковості підприємства. Інформаційним забезпеченням задачі є баланс підприємства і звіт про фінансові результати.

Задача 2. Керівництво підприємства висловило занепокоєння з приводу погіршення фінансового стану підприємства. Необхідно:

- проаналізувати і оцінити динаміку структури майна підприємства та

джерел його фінансування;

- проаналізувати показники платоспроможності та ліквідності підприємства;
- визначити фінансову стійкість підприємства;
- розрахувати і проаналізувати показники прибутковості підприємства;
- зробити відповідні висновки і запропонувати заходи щодо покращення фінансового стану підприємства.

Інформаційним забезпеченням задачі є баланс підприємства і звіт про фінансові результати.

Ситуації для обговорення

1. Чи вірним буде таке висловлювання: "Підприємство, у якого на рахунку багато грошей, є фінансово стійким". Обґрунтуйте свою відповідь.
2. Які служби підприємства здійснюють оцінку його фінансового стану?
3. Чи існує різниця між поняттями "ліквідність підприємства", "платоспроможність підприємства", "фінансова стійкість підприємства"? Обґрунтуйте свою відповідь.
4. Як характеризується діяльність підприємства, у якого динаміка коефіцієнтів швидкої та поточної ліквідності є кращою за динаміку коефіцієнта абсолютної ліквідності?
5. Які резерви зростання фінансової незалежності підприємства Ви знаєте?
6. Чи існує різниця між поняттями прибутковості та рентабельності?
7. Які існують резерви підвищення показників рентабельності підприємства?
8. Які показники застосовують для оцінки ділової активності підприємства?
9. Які заходи повинно вжити підприємство для підвищення ліквідності та платоспроможності?
10. Що розуміють під горизонтальним і вертикальним аналізом фінансового стану?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 292 с.
2. Венгер В.В. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 432 с.
3. Даниленко А.І. Фінансові ризики: їх сутність та оцінювання на підприємствах України. Фінанси України. 2020. № 3. С. 7-22.
4. Захарченко П.В., Гриценко М.П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Мелітополь : Видав. буд. Мелітопол. міськ. друкарні, 2018. 224 с.
5. Захарченко П.В., Костенко Г.П. Методи та моделі фінансового прогнозування: посібник. Мелітополь : Видав. буд. Мелітопол. міськ. друкарні, 2018. 224 с.
6. Ловінська Л.Г. Деякі аспекти звітності компаній про сталий розвиток. Фінанси України. 2020. № 3. С. 23-42.
7. Любенко Н.М. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 262 с.
8. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 504 с.
9. Соколовська А.М. Податкова політика в Україні у 2014–2019 рр.: формування, реалізація, оцінка наслідків. Фінанси України. 2020. № 7. С. 7-30.
10. Тюріна Н.М., Карвацка Н.С. Управління фінансовою санацією підприємства: підручник. Львів : Новий Світ - 200, 2018. 396 с.
11. Фінанси підприємств: навч. посіб. / за ред. Г.Я. Аніловської, І.Б. Висоцької. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

Допоміжна

12. Bondarenko S., Liganenko I., Kalaman O., Niekrasova L. Comparison of methods for determining the competitiveness of enterprises to determine market strategy. International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCET). 2018,

13. Bondarenko S., Shlafman N., Kuprina N., Kalaman O., Moravska O., Tsurkan N. Planning, Accounting and Control as Risk Management Tools for Small Business Investment Projects. *Emerging Science Journal*. Vol. 5, no. 5. P. 650 – 666. DOI:10.28991/esj-2021-01302

14. Kalaman O. B., Purtskhvanidze O. V., Levchuk Y. S. Methodology formation of enterprise financial strategy basis on existing models analysis. *Економіка харчової промисловості*. 2020. № 3, Т. 12. С. 33-41.

15. Kalaman O., Mandrykin D. Application of modern theories to comprehend the concepts of the knowledge economy and National Innovation System. Knowledge management: seven effective examples of applying knowledge: Scientific monograph. Scientific Editor Walery Okulicz-Kozaryn. Poznan: Wydawnictwo Naukowe Akademii Nauk Stosowanych im. Ksiecicia Mieszka I w Poznaniu. 2022. pp. 9-47.

16. Kalaman O., Okulicz-Kozaryn W., Purtskhvanidze O. Risk as a specific component of strategic enterprises management in the agrarian sector in the current conditions of Ukraine development. *Економіка харчової промисловості*. 2019. № 2, Т. 11. С. 54 – 61.

17. Kalaman O., Savenko I., Dolynska O. Conceptual positions of enterprise strategy functioning. *Економіка харчової промисловості*. 2019. №3, Т.11. С.50-58.

18. Kalaman O., Stupnytska T., Melnyk Y., Doicheva K. Management of enterprise development strategies formation: analysis and synthesis methods. *Estudios de Economia Aplicada*. 2021. Vol. 38, no. 4, Vol. 38 No. 4 (2020): Special Issue: The Recent Economic Trends and their Impact on Marketing. DOI: <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v38i4.3988>.

19. Kalaman O., Volodina O., Mandrikin D. Innovation development strategy formation of the modern enterprise. *Економіка харчової промисловості*. 2018. № 2, Т. 10. С. 75 – 82.

20. Lemish, K., Nestorenko, T., Tokarenko, O. (2021). Interaction of Business and Education in Hospitality, Restaurant, and Catering Business in Ukraine. Journal of Modern Economic Research, 3(4), 5-20. URL: <https://cutt.ly/nKeRkJh>.

21. Nestorenko, T., Ostenda, A., Kravchyk, Yu., Nestorenko, O. (2022). Entrepreneurship and universities: a place of academic business incubators. Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology, 7(1), 63–71. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2022-1-7>.

22. Nestorenko, T., Tokarenko, O., Kolmakova, O. (2021). Entrepreneurship in Eastern Ukraine: development in the context of armed conflict and the Covid-19 pandemic. International Relations 2021: Current issues of world economy and politics. Proceedings of scientific works from the 22nd International Scientific Conference 2nd – 3rd December 2021, 510-517. URL: <https://cutt.ly/DHUw2WV>.

23. Stupnytska T., Kalaman O., Markova T. Ensuring of the enterprise operation effacacy: management aspect. Periodicals of Engineering and Natural Sciences. 2019, Vol. 7, no. 2. P. 534-545. DOI: <http://dx.doi.org/10.21533/pen.v7i2.567>

24. Zybareva O., Verbivska L., Lopashchuk I., Kalaman O., Derkach T., Smentyna N. Strategically-Oriented Enterprise Management through Information Systems. International Journal of Recent Technology and Engineering. 2019, Vol. 8, No. 2. P. 3014-3017. DOI:10.35940/ijrteB2900.078219

25. Актуальні проблеми прогнозування розвитку соціально-економічних систем : монографія / за ред. О.І. Черняка, П.В. Захарченка. Мелітополь : Видав. б. ММД, 2019. 456 с.

26. Аранчій В.І., Чумак В.Д., Бражник Л.В. Фінанси підприємств : навч. посіб. Полтава: РВ ПДАА, 2018. 350 с.

27. Грушко В.І., Наконечна О.С., Чумаченко О.Г Національні фінанси: підручник. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.

28. Гуменюк В.В., Костенко Г.П., Запущляк І. Б. Фінансовий потенціал курортно-рекреаційних територій Причорномор'я. Фінанси України. 2023. № 9. С. 118-128.

29. Зянько В.В., Фурик В.Г., Вальдшмідт І.М. Фінанси підприємств : навч. посіб. Ч. 1. Вінниця : ВНТУ, 2016. 126 с. 21. Іваницька О.М., Кошук Т.В. Управління фінансовими ризиками в умовах пандемії COVID-19. Фінанси України. 2020. № 7. С. 47-61.

30. Костенко Г., Глазова Я. Застосування інструментарію прогнозування фінансових показників розвитку діяльності підприємств логістичної сфери. Вчені записки Університету «КРОК», 1(69), 2023. 94–100.

31. Костенко Г.П. Застосування фінансового контролінгу в управлінні розвитком підприємств курортно-рекреаційної сфери. Актуальні проблеми прогнозування економіки України : монографія / за ред. О.І. Черняка, П.В. Захарченка. Мелітополь : Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2019. С. 410-419.

32. Костенко Г.П. Концептуальні засади фінансового контролінгу на підприємствах курортно-рекреаційної сфери. Ефективна економіка. 2018. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6540>.

33. Костенко Г.П. Необхідність фінансового контролінгу як системи ефективного управління підприємств курортно-рекреаційної сфери. Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності : теоретичні, практичні та освітні аспекти : зб. наук. пр. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Дніпро, 30-31 берез. 2017 р. Дніпро : НМАУ, 2017. С. 473 – 476.

34. Кремень О.І., Кремень В.М. Фінанси: навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 416 с. 26. Кудряшов В.П. Застосування фінансових правил у бюджетному плануванні. Фінанси України. 2020. № 6. С. 56-74.

Інформаційні ресурси

1. Всесвітній економічний форум (англ.) URL: <http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/index.htm>
2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Оф. веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua>

3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua
4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: <http://www.rada.gov.ua/>
5. The World Factbook ЦРУ США (англ.) URL: <http://www.cia.gov>
6. World Tourism Organization UNWTO URL: <http://www2.unwto.org>